

Portret tedna **KARMINA ŠILEC, dirigentka, umetniška vodja Carmine Slovenice**

Carmina Slovenica = Slovenske pesmi o uspehu

MELITA FORSTNERIČ HAJNŠEK

Da so Cirque du Soleil svetovnega vokalnega gledališča, velja že nekaj let. Tega komplimenta si Carmina Slovenica (CS) ni prisluzila na zadnjem odmevnem gostovanju v New Yorku. Se je pa zgodilo po izkušnji v "velikem jabolku" nekaj prelomnega v recepciji tega slovenskega kolektiva, edinega kulturnega izvoznega artikla in prepoznavne zaščitne znamke opustošenega Maribora.

Odkar se je na komercialni TV Karmina Šilec pojavila v bloku javljanja iz ZDA kot Goran Dragić, ko zabije 27 košev v NBA, ali Anže Kopitar, ko z LA Kings prejme Stanleyjev pokal v NHL, je padel še zadnji tabu. Nič več ni le vrhunska umetnica s priznanim zborom za ozke kroge poznavalcev. Za današnje medijske vatlje je končno postala veliki b(r)end, ob katerem je epizoda Katarine Čas v minuti holivudskega blockbusterja videti kot zamah mušjega krilca.

Ko relevantni mediji kot New York Times, Guardian in France Presse namenijo slovenski umetnici cele strani in naslovnice, jo primerjajo s Pino Bausch ("Carmina Slovenica je glasbeni odgovor na inovativni koncept tanzteatra P. Bausch," je zapisal Opera World), s slovitem magom sodobne opere, Petrom Sellarsom, produkcijami Metropolitanske opere, potem izpuhti vse

nelagodje slovenstva. Izstrelitev v svetovno glasbeno orbito so končno podomačili tudi tisti, ki so doslej mariborski korpus s polstoletno tradicijo in permanentno navzočnostjo na mednarodnih odrih zlahka zatavšali za Perpetuum Jazzile. Ker oni le napolnijo Stožice. Neprimerljivo? Kvalitativno zagotovo.

Vznenemirjive so zadnje primerjave Carmine z največjimi svetovnimi imeni, celo legendami. Ko beremo, da se produkcija CS lahko kosa s tistimi v Metropolitanski operi, in primerjamo produkcijske pogoje, se lahko le nagajivo, a grenko posmehujemo.

Značilnost New Yorka je koncentracija najbolj povzemanih medijev. "Ko sem imela intervju na naslovnici kulturnih strani New York Timesa, so bili organizatorji festivala Prototype presrečni, ker se bolj kot mi zavedajo, kaj to pomeni. Šele sedaj vidim, da te članke povzemajo po vsem svetu, saj prihajajo odzivi z vseh koncev sveta. Zdaj so mi te razsežnosti jasne," pove portretiranka ob prihodu iz ZDA.

Ko je Slovenija z "zgodbo o uspehu" pred dobrim desetletjem skušala prodreti v svet, je Carmina Slovenica (latinsko Slovenske pesmi) svojo "pesem o uspehu" že izpisovala na odrih San Franciscas, Buenos Airesa, Caracasa, Johannesburga, Tokia, Sanktpeterburga, Hong Konga, Melbournu ... Dokazala je že zelo zgodaj, da je mogoče osvajati svet tudi s slovenskimi pesmimi. Nekoč je z

naskokom in najvišjimi ocenami zmagovala na prestižnih zborovskih tekmovanjih od Llangolena, Neerpelta, Montreauxa do Golden Gatea, Kathaumwixa, Kalundborga. Poznavalci vedo, da so to najtežje stopnice za vse vrhunske zборе. Ampak zborovski okvirji so postajali pretesni in prišlo je do obrata od toge tekmovalnosti, vsiljenih standardov in repertoarjev, premalo intenzivnih za raziskovalko, ki je svoj zbor pojmovala kot umetniški korpus, enakovreden vsem drugim velikim umetniškim formacijam. In ga tudi pionirsko prevrednotila. "Vokalno gledališče z velikim korpusom, kot je CS, je zelo posebna forma, zelo sodobna in zelo stara hkrati, še najbližje grški tragediji. V ultimativni kolektivni izkušnji gre za poseben odnos med izvajalci in gledalci. Zbor - chorus - deluje kot zrcalo gledalcu, hkrati pa mu tudi sugerira čustveni odziv. To je neke vrste 'interpasivnost', podobna plačanim objokovalcem ali posnetemu smehu v TV-oddajah," razlaga.

Izumila je "choregie", svojevrsten koncept, unikum, novo formo glasbenega gledališča. Je rezultat in tendenca današnjega časa, ko se različne umetniške ravni, zvok, luč, gib, med seboj povezujejo in prekrivajo. Carmina Slovenica je od nekdaj lomila stereotipe o zboru kot proslavarski kulisi in razklenila repertoarna obzorja do osupljivih razsežnosti.

V svojem zenitu, po 50 vznenemirjivih sezonah, je prišla do Toksičnih psalmov, presunljive slušne in vizualne izkušnje, ki je obnorela najzahtevnejšo newyorško sceno v St. Ann's Warehouse v Brooklynu. Publiko, ki je med najarogantnejšimi in predstave rada zapušča še pred spustom zastora, so dekleta Carmine Slovenice pripravila k dolgim, stoječim aplavzom. Toksični psalmi so bili takšna atrakcija, da so bile vse predstave popolnoma razprodane, kar se v New Yorku stežka zgodi. Odzivi po družbenih omrežjih so še zmeraj množični.

Dih jemajoča multimedijška suita, v preletu stoletij in sveta v celoti, sprevrženo očarljivo, provokativno pastiš, kot so zapisali ameriški mediji, je očitno ujela tudi zeitgeist - nasilje. Nekaj dni pred masakrom v redakciji Charlie Hebdo je trideset deklet Carmine Slovenice, pojoč veličastne, čiste harmonije, pretreslo z obsodbo "ljudi, ki ubijajo za slavo svojih psalmov" v predstavi. V čem je torej strup(enost) Toksičnih psalmov ta čas? "Izgleda, da so res prekleto aktualni in relevantni. Njihova fleksibilna in odprta forma, kjer lahko izpostavljam in vključujem podobe, ideje in celo določeno ikonografijo, kar odgovarja sedanjim družbenopolitičnim dogodkom, odpira prostor za refleksijo. Osnovna misel Toksičnih psalmov je - človek za slavo svojih 'psalmov'

ubija. V današnjem svetu zloraba religije postaja glavni vir smrtonosnega nasilja. Toksični psalmi so meditacija o tem," pojasnjuje dirigentka. V ultimativni kolektivni izkušnji so razmišljali o storjenih dejanjih pod vplivom avtoritete - bodisi posameznika ali sistema - in se ukvarjali s tem, kako malo je potrebno, da se popolnoma nedolžno bitje prelevi v zločinca. Večina zla na tem svetu namreč ne povzročijo ljudje, ki bi izbrali zlo, ampak mali ljudje, ki so pozabili misliti in zgolj sledijo.

In kam naprej? Paradoks je, da so novi izzivi po velikem uspehu na zahtevni sceni še zahtevnejši in težje dosegljivi. Naslednja vrhunska postaja bo Kraljeva opera Covent Garden v Londonu. "To bo popolnoma novo in zelo drugačno polje. Doslej sem večinoma delovala v festivalskih habitusih, zato bo operno okolje nov, nelahek izziv. Tudi tema opere, ki jo bom kmalu definirala, bo najbrž precej kompleksna, saj je Kraljeva opera naslednje sezone namenila filozofskim vprašanjem, ki jih je zastavil Slavoj Žižek," nadaljuje o prihodnosti.

Nekoč je zbor ob povratkih z velikih gostovanj doma sprejemal mestni protokol. Morda ni ključno, iskreni sprejem družin in prijateljev je seveda največ. A je odraz kulturnosti okolja, predvsem pa njegovih vrednot. Kam so se izgubile, kje so?

NEURADNO

Charlie brez vesti

BORIS JAUŠOVEC

Vsi so bili Charlieji pred enim tednom na solidarnostnem shodu v Parizu po terorističnih napadih na satirični tednik Charlie Hebdo in na trgovino s košer hrano. Državniki so pretreseni javnosti sporočali, da ne mislijo popustiti v idealih francoske revolucije svobodi, enakosti, bratstvu in za nameček tudi ne v pravici do izražanja.

Kakšno svetohlinstvo! Poglejmo pobližje, kdo se je na shodu pustil svetovnim medijem slikati v prvi vrsti. Najprej kar francoski predsednik Francois Hollande sam. Socialistični predsednik, ki še naprej mirno izvaja deportacije Romov iz Francije. Kot je to počel že njegov desničarski predhodnik, tudi viden v prvi vrsti, Nicolas Sarkozy, katerega družini se je pred leti Charlie Hebdo moral opravičiti, ker je razkrival njihovo priseljsko poreklo. Nato nam je prav padel v oči izraelski premier Benjamin Netanjahu. V imenu katere svobode, enakosti in bratstva se je smel sprehajati po užaloščenem Parizu? A ni lani njegova vojska v Gazi pobila več kot 2000 Palestincev, med njimi večino civilistov in med njimi več kot petsto otrok in petnajst novinarjev? Še prej so njegovi komandosi na morju pred Gazo na civilni ladji

pobili 13 neoboroženih turških humanitarcev. Poleg je bil predsednik Evropske komisije Jean-Claude Juncker, ki je kot šef luksemburške vlade leta z izogibanjem davkom omogočal bogatenje že tako bogatim multinacionalkam in posledično siromašil že tako v krizi na rob obupa potisnjene milijone evropskih državljanov. Pa palestinski predsednik Mahmud Abas, ki v nepriznani palestinski državi vlada skupaj s Hamasom, ta pa ne le, da ne priznava izraelske države, ampak jo še zmeraj želi uničiti. Pa, Bog pomagaj, britanski premier David Cameron. Tisti, ki več kot dve leti na ekvadorskem veleposlaništvu v Londonu kot talca zadržuje Juliana Assangea. Cameron, ki je tajnim agentom ukazal vdreti v prostore dnevnika Guardian in uničiti trde diske žvižgača Edwarda Snowdena s podatki vseobsežnega prisluškovanja ameriških varnostnih agencij.

Med državniki v Parizu je bil malce v ozadju tudi Miro Cerar. Če ne veste, je to premier države, v Evropi posebne po tem, da ima tam oblast dolžnost kazensko preganjati novinarje za žalitve politikov. In prav zdaj vodi čarovniški proces zoper novinarko Anuško Delić, ki ji za razkritje povezav med politično stranko in ekstremisti grozi tri leta zapora. No, ampak seveda je bil tudi on tisti dan brez slabe vesti Charlie.

Drugi

Islamske skupnosti so v evropskih državah, ki skozi zgodovino niso imele muslimanskega prebivalstva, geografsko v današnji Evropski uniji na zahodu in severu. Smeri priseljevanja muslimanov sledijo vzorcu širjenja nekdanjih evropskih kolonialnih cesarstev, vendar - v nasprotni smeri. Pripadniki različnih etničnih skupin se selijo v nekdanje kolonialne metropole. Indijci, Pakistanci in Arabci v Veliko Britanijo kot nekdanjo kolonialno prestolnico. Arabci in podsaharski narodi iz nekdanjih francoskih kolonij se selijo v Francijo, Turki in drugi narodi nekdanjega osmanskega cesarstva pa proti severni Evropi v Nemčijo in države severno od nje.

V treh evropskih državah, Albaniji, Bosni ter na Kosovu, predstavljajo muslimani absolutno večino. V Bolgariji, Makedoniji in Srbiji obstajajo velika avtohtona muslimanska ljudstva. V Evropski uniji je muslimansko prebivalstvo zlasti posledica globalizacije, gospodarskega razvoja Evrope, primarno pa tudi evropske kolonizacije sveta v 18. in 19. stoletju. Turki so povezava med evropskimi narodi, ki so sprejeli islam. Ne gastarbajterji. Balkanski narodi so islam sprejeli v obdobju ekspanzije in največje slave osmanskih Turkov.

Leta 2014 je v Evropi (brez Rusije in Turčije) živelo približno 22 milijonov muslimanov. Živijo vzdolž celotne celine v manjših ali večjih skupnostih. V državah EU predstavljajo muslimani zlasti mestno prebivalstvo, v državah jugovzhodne Evrope pa tako urbano kot podeželsko. Statistične napovedi kažejo, da bi se do leta 2030 delež muslimanov med evropskim prebivalstvom lahko povečal za osem odstotkov. Vendar je te napovedi treba jemati s pridržkom. Prirastek namreč upada, družine štejejo manj članov, kar kaže na njihovo prilagajanje evropskemu načinu življenja. Je pa res, da naravni prirastek "naravnih" Evropejcev še bolj upada oziroma je celo negativen. Brzdanje nezakonitega priseljevanja prav tako izpodbija napovedi o rasti števila muslimanskega prebivalstva v Evropski uniji. Pojavlja pa se vprašanje: kdo bo opravljal nevarna in slabo plačana dela, ki jih Evropejci tako radi zavračajo, za Globus piše dr. Tarik Kulenović s Filozofske fakultete v Zagrebu.